

Nur mesleği mü'minlerin kardeşliğini esas alır, siyaset bunu bozmamalı

Üstadın “Sakin, sakın, harice bakan cereyanlar, hususan siyaset cereyanları sizi tefrikaya düşürmesin” şeklindeki uyarısını hiçbir zaman hatırmızdan çıkarmamız gerekiyor.

Uhuvvet ve siyaset

Birinci Emirdağ hayatında yazdığı mektuplardan birinde Nur Talebelerinin hiç siyasete karışmadıklarını ve hiçbir partiye girmediklerini ifade eden Üstad Bediüzzaman, bunun en önemli ve temel sebebini şöyle açıklıyor:

“Çünkü iman, mal-i umumîdir (herkesin ortak değeridir). Her taifede muhtaçları ve sahipleri vardır. Tarafgirlik giremez. Yalnız küfre, zındıkaya, dalâlete karşı cephe alır. Nur mesleğinde mü'minlerin uhuvveti esastır.” (s. 311)

Nur Talebelerinin asıl iştigal alanı olan iman hizmeti ve dersleri, siyasî tarafgirlik ve karşıtlıkların üzerinde bir konumda kalmayı gerektirir.

Ama aktardığımız mektupta belirtilen “küfre, zındıkaya ve dalâlete karşı cephe alma” tavrı, yine Üstadın 1950'den sonra kaleme aldığı mektuplarla Münazarat ve Hutbe-i Şamiye gibi eski eserlerine eklediği notlarda ifade ettiği gibi, siyaseti dinsizliğe âlet etme gayretlerine karşı—mümkün olduğu takdirde—aynı siyaseti dine alet, dost ve hizmetkâr kılmayı amaçlayan yaklaşımlarla somutlaşarak uygulamaya yansıtılır.

Tabii bu yaklaşımlarda da asıl olan siyasî eksenli tarafgirlik ve karşıtlıklar değil, dine hizmettir.

Bu anlamdaki dine hizmet misyonu, gönüllülerini doğrudan siyasete atılıp katılmaktan men eder. Çünkü dine hizmetle aktif siyaseti birlikte götürmek çok zor, hattâ imkânsızdır.

Siyasetin icapları ile din hizmetinin gerekleri çoğu zaman çelişir. Aktif siyaset, dindar kimlikleri aşındırır. Yani, siyaset topuzuyla nur bir arada olmaz. “Olur” diyenler, ellerindeki nurun “siyaset propagandası” gibi algılanmasına yol açma ve

ilâveten iktidar gücünü ellerine geçirdikten sonra yapabilecekleri yanlışlarla, siyaseten karşılıklarına almak durumunda olacakları büyük bir ekseriyeti “nurdan mahrum etme” vebalini üstlenirler.

Dolayısıyla, din hizmetine hayatını vakfedenler mutlak surette aktif siyasetin dışında kalmalı ve Üstadın “siyasiyyunu irşad” olarak ifade ettiği manada, yapıcı irşad ve ikazlarla, ehl-i siyaseti dine hizmet için yönlendirmeye çalışmalı.

Bunu da yine Üstadın ortaya koyduğu temel ölçü ve parametreleri esas alarak yapmalı.

Çok hassas ve ince nüansların söz konusu olduğu bir alan bu. Doğru anlayıp isabetli bir şekilde uygulayabilmek için, her bir ölçüyü kendi makamında ele alıp, tatbikat ve tercihati, hakkı verilerek yapılacak istişarelerde belirlemek şart.

Ve her hal ve şartta âdil, dengeli, gerçekçi bir çizgi takip etmek gerekiyor ki, Üstadın bahsettiği “siyasette muktesit meslek”ten ayrılmasın.

“Ne Haydar ağa, ne Haydo; ben Haydar diyorum” beyanındaki anlam da bunu ifade ediyor.

Bu tavır ve çizgi, siyasetle ilgili değerlendirmelerde ifrat ve tefritten uzak, cerbezeye kapalı, abartılı yaklaşımlara prim vermeyen, adalet, insaf ve itidalden sapmayan bir olgunluğu gerektiriyor.

Üstada “Şeytandan ve siyasetten Allah’ı sığınırım” dedirten en önemli sebeplerden biri olan, dindar ve salih bir insanı sırf siyaseten farklı düşündüğü için yerin dibine batırırken, fâsık ve münafık da olsa siyasetdaşını göklere çıkarma hatasına düşmemek bunun icaplarından biri.

Üstadın “Sakin, sakın, harice bakan cereyanlar, hususan siyaset cereyanları sizi tefrikaya düşürmesin” şeklindeki uyarısını hiçbir zaman hatırımızdan çıkarmamız da.

Ağırlıklı kısmı Beyanat ve Tenvirler isimli çalışmada derlenen ölçüler ışığında siyasî görüşümüz elbette olacak. Ama bu kanaati ifade ve savunma üslûbumuz, “Nur mesleğinde mü’minlerin uhuvveti esastır” çerçevesinde şekillenmeli.

Bu noktada gerek siyasî tercih kriterlerini, gerekse bu konuları tartışma ve müzakere üslûbunun nasıl olması gerektiğini gösteren izahları yeniden dikkatle okumalıyız.

Ve geçmişin tecrübelerini de nazara alarak, tansiyonun yükselmesine, dolayısıyla gereksiz incinmelere meydan vermemek için en azından kendi adımıza âzamî hassasiyet göstermeliyiz.

Tenkit, gıybet ve tahkirlere karşı

Hayatın akışı içinde insan zaman zaman başkalarından sâdir olan ve canını sıkan üzücü ve nahoş tavırlarla karşılaşabiliyor. Böyle durumlarda nasıl davranılması gerektiğinin ideal ölçülerini ise, diğer birçok önemli konu gibi yine Risale-i Nur’daki izahlarda buluyoruz.

Meselâ On Altıncı Mektup’ta geçen anekdot:

Bir müdür, Üstad için, sebepsiz olarak gıyabında tezyifkârane, hakaretli ve aşağılayıcı sözler söylüyor. Haberdar olunca “Bir saat kadar Eski Said damarıyla müteessir oldum” diyen Üstad, sonra Cenab-ı Hakkın rahmetiyle kalbine gelen bir hakikatle bu halden kurtulup rahatladığını anlatıyor ve o hakikati de şu şekilde izah ediyor:

“Nefsime dedim:

‘Eğer onun tahkiri ve beyan ettiği kusurlar şahsıma ve nefsimde ait ise, Allah ondan razı olsun ki, benim nefsimin ayıplarını söyler. Eğer doğru söylüyor ise, beni nefsimin terbiyesine sevk eder ve gururdan beni kurtarmaya yardımcıdır.

‘Eğer yalan söylemiş ise, beni riyadan (gösteriş-ikiyüzlülükten) ve rıyanın esası olan şöhret-i kâzibeden (yalancı şöhretten) kurtarmaya yardımcıdır.

‘Evet, ben nefsim ile musalâha etmemişim (barışmamışım). Çünkü terbiye etmemişim. Benim boynumda veya koynumda bir akrep bulunduğunu biri söylese veya gösterse, ondan darılmak değil, belki (tam tersine) memnun olmak lâzım gelir.

‘Eğer o adamın tahkiratı (hakaretleri) benim imana ve Kur’an’a hizmetkârlığıma ait ise, o bana ait değil. O adamı, beni istihdam eden Sahib-i Kur’an’a (Kur’an’ın Sahibi olan Cenab-ı Hakka) havale ediyorum. O Azîz’dir, Hakîm’dir.

‘Eğer sırf beni sövmek, tahkir etmek, çürütmek nev’inden (cinsinden) ise o da bana ait değil. Ben menfî (sürgüne gönderilmiş) ve esir ve garip ve elim bağlı olduğundan, haysiyetimi kendi elimle düzeltmeye çalışmak bana düşmez.

Belki misafir olduğum ve bana nezaret eden şu köye, sonra kazaya, sonra vilâyete hükmedenlere aittir.’”

Bu “eğer”leri sıraladıktan sonra “Madem hakikat budur, kalbim istirahat etti” diyen Üstad, “Ben işimi Allah’a havale ediyorum, şüphesiz ki Allah kullarını hakkıyla görendir” mealindeki Mü’min Sûresi 44. âyetini okuyor ve o vâkıyı olmamış gibi sayarak unuttuğunu ifade ediyor.

Aynı bahsin devamında ise “Fakat maatteessüf sonra anlaşıldı ki, Kur’an onu helâl etmemiş” diyerek konuyu noktılıyor (Mektubat, s. 106-7).

Bu izahları tamamlayan ifadeleri de Uhuvvet Risalesi’nde geçen şu satırlarda görmekteyiz:

“Mü'min kardeşinden sana gelen bir fenalığı bütün bütün ona verip onu mahkûm edemezsin.

“Çünkü,

“Evvelâ: Kaderin onda bir hissesi var. Onu çıkarıp, o kader ve kaza hissesine karşı rıza ile mukabele etmek (karşılık vermek) gerektir.

“Saniyen (ikincisi): Nefis ve şeytanın hissesini de ayırıp, o adama adavet (düşmanlık) değil, belki nefisine mağlûp olduğundan acımak ve nedamet edeceğine (pişman olacağını) beklemek.

“Salisen (üçüncüsü): Sen kendi nefsinde görmediğin veya görmek istemediğin kusurunu gör, bir hisse de ona ver.

“Sonra, bâkî (geriye) kalan küçük bir hisseye karşı, en selâmetli ve en çabuk hasmını mağlûp edecek af ve safh (bağışlama) ile ve uluvv-ü cenaplıkla (gönül zenginliği) ile mukabele etsen, zulümden ve zarardan kurtulursun.” (a.g.e., s. 449)

Tahkikî temele dayanan derin bir imanın bilhassa kader ve tevekkül boyutuyla bu çeşit sıkıntılara karşı tatbik edilmesi noktasında bizlere son derece orijinal açılımlar sunan bu mükemmel izahlar, hepimiz için ferahlatıcı ve dahası, muhtemel veballerden de kurtarıcı bir nitelik taşıyor.

Maruz kaldığımız veya kalabileceğimiz bed muameleleri dahi sıkı ve samimî bir nefis muhasebesine vesile kılma dersi verirken, bunların kendi hatalarımızı daha iyi görüp fark etme ve onlardan arınma fırsatı olabileceğini söylüyor.

Ve aslında imanımızın da sınındığı o tür imtihanları başarmanın altın anahtarını sunuyor...

İhlâs ve helâlleşme

Üstad, İhlâs Risalesi'nde “İhlâsı kazanmak ve muhafaza etmek ve manileri def etmek için rehberiniz olsun” diyerek sıraladığı dört düsturdan üçüncüsünde “Ey Risale-i Nur şakirdleri ve Kur'ân'ın hizmetkârları” hitabından sonra şu ifadelerle devam ediyor:

“Sizler ve bizler (...) insan-ı kâmil ismine lâıyk bir şahs-ı manevînin âzalarıyız. Ve hayat-ı ebediye içinde saadet-i ebediyeyi netice veren bir fabrikanın çarkları hükmündeyiz. Ve sahil-i selâmet olan dârüsselâma ümmet-i Muhammediyeyi (asm) çıkaran bir sefine-i Rabbaniyede (Rabbimizin gemisinde) çalışan hademeleriz.”

Ve bütün bunları şu neticeye bağlıyor:

“Elbette dört fertten 1111 kuvvet-i maneviyeyi temin eden sırr-ı ihlâsı kazanmakla tesanüd ve ittihad-ı hakikîye muhtacız ve mecburuz.”

İhlâs Risalesi'ndeki diğer manalar gibi bu hakikati de her zaman hatırdan tutmamız ve gereğini yerine getirmemiz icab ettiği için, Üstad başka hiçbir eserinde olmayan bir notu bu Risalenin başına koyup “En azından her on beş günde bir defa okunmalı” demiş (Lem'alar, s. 389).

Çünkü zaman sür'atle akıp giderken, hayatın ve hizmetin getirdiği değişik haller karşısında insanın bunları unutup birtakım gelip geçici şeylere takılarak bu manalardan uzaklaşma riski her an için mevcut. Ve Allah muhafaza, ayakları en fazla sürçtüren zorlu ve çetrefilli imtihanlar da böyle durumlarda söz konusu olabiliyor.

Münakaşa ve kavgaya değmediği çok sonradan ve bazan da iş işten geçtikten sonra anlaşılan son derece basit sebepler, kişiye insan-ı kâmil vasfındaki o şahs-ı manevînin âzası, ebedî saadeti kazandıran fabrikanın çarklarından biri ve ümmeti kurtuluş sahiline ulaştıracak Rabbanî geminin hademesi olduğunu unutturabiliyor.

İşte bu unutma halinin olabildiğince kısa sürede atlatılıp, Nur Talebesinin hayatına asıl manasını kazandıran o aslî hedeflere tekrar yoğunlaşılması için, İhlâs Risalesi çok sık okunmalı.

Okunup, dört ferde 1111'lik bir kuvve-i maneviyeye kazandıran dayanışma ve ittihadı muhkem şekilde tesis için elden gelen katkı verilmeli.

Üstad, bu bağlamda konunun bütün boyutlarını en ince detay ve nüanslarına kadar ifade etmiş. Bunları tekrar tekrar dikkat ve tefekkürle okuyup, yaşadığımız tecrübeleri de onların ışığında yeniden gözden geçirerek duruşumuzu, ilişki ve muhatabiyetlerimizi tanzim etmeliyiz.

Gerçek şu ki, hayatını aynı hizmete vakfetmiş insanlar arasında bile hasbelbeşer mizaç uyumsuzluğundan ve herhangi bir tâlî konuda fikir ayrılığından kaynaklanan tatsızlıklar olabiliyor.

Önemli olan, bunları daha fazla büyümelerine imkân vermeden izale etmeye çalışmak veya mümkün olduğu ölçüde küçülterek, tesanüd ve ittihad manalarını tahrip edecek boyutlara ulaşmalarını engellemek olmalı. Bunun için de istişare zeminleri en iyi şekilde değerlendirilmeli.

Herhangi bir konuda ortaya çıkabilecek farklı fikir ve yaklaşımlar, olgun, seviyeli ve sakin üslûplarla müzakere edilmeli; haşin, kaba ve kırıcı söylemlerden mutlak surette uzak durulmalı.

Çünkü bilhassa hassas mizaç sahipleri açısından, gönüller bir kez kırıldı mı, bilâhare tamir etmek pek kolay, hattâ

mümkün olamayabiliyor.

Yine hasbelbeşer kırgınlıklar olması halinde izale ve tamiri açısından büyük önem taşıyan bir çıkış formülünü ise şu ifadelerde görüyoruz:

“Sıkıntıdan neş’et eden (kaynaklanan) gerginlikler ve kusurlar yüzünden İhlâs Risalesi’nin düsturları muhafaza edilmediğinden, siz birbirinizle tamam helâlleşmek lâzımdır ve zarurîdir. Siz birbirinize en fedakâr nesebî kardeşten daha ziyade kardeşsiniz. Kardeş ise, kardeşinin kusurunu örter, unuttur ve affeder.” (Şuâlar, s. 544)

Denizli hapsinden çıkış vaktinin yaklaştığı günlerde Üstadın yazdığı bir mektupta yer alan bu sözler hepimiz için geçerli.

Bizler de istemeden dahi olsa kaynağı veya muhatabı olduğumuz gerginlik ve kusurlardan dolayı helâlleşmeliyiz.

Üstad diyor ki:

“Sıkıntıdan neş’et eden (kaynaklanan) gerginlikler ve kusurlar yüzünden İhlâs Risalesi’nin düsturları muhafaza dilmediğinden, siz birbirinizle tamam helâlleşmek lâzımdır ve zarurîdir. Siz birbirinize en fedakâr nesebî kardeşten daha ziyade kardeşsiniz. Kardeş ise, kardeşinin kusurunu örter, unuttur ve affeder.”